

Handläggare: Iris Birath
Tfn: 08-508 18 153

Farsta stadsdelsnämnd

Remissvar ang. förslag till Handikappolitiskt program för Stockholms stad – ett instrument för verksamhetsplaneringen

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden beslutar att till kommunfullmäktige överlämna och åberopa förvaltningens förslag till yttrande.

Birgitta Berg
T.f. stadsdelsdirektör

Margareta Venizelos
Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholm har målet att bli världens mest tillgängliga huvudstad år 2010. För att nå målet krävs kraftfulla insatser från stadens sida. Handikappfrågorna ska integreras i verksamheten. Därför föreslås att dessa frågor fr.o.m. 2005 ska arbetas in som åtaganden i verksamhetsplan och budget istället för i en separat bilaga. Förslaget till nytt Handikappolitiskt program ska ersätta nuvarande policydokument. Det är baserat på FN:s 22 standardregler och den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. Det innehåller inga direktiv utan ställer frågor som kan vägleda nämnder och styrelser att konkretisera sina åtaganden.

Förvaltningen anser att inriktningen på förslaget i stor sett är bra. Det brister dock fortfarande i viss mån i tydlighet. Programmet bör i inledningen kompletteras med ett avsnitt om vad som förväntas av nämnder och styrelser och vilket arbetssätt som ska användas. Det är också angeläget att tydliga anvisningar utformas inför arbetet med verksamhetsprogrammen. Det finns annars en risk att samtliga nämnder och styrelser inte heller nu kommer att känna sig berörda. En separat handikapplan är tydligare och mer omfattande än vad som kan bli fallet när åtagandena ska ingå i verksamhetsprogrammet.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom beställaravdelningen för omsorg om äldre och funktionshindrade. Farstas handikappråd har haft ärendet på sin dagordning vid två sammanträden under beredningstiden och har således haft möjlighet att lämna synpunkter fortlöpande under ärendets beredning. Rådet har behandlat tjänsteutlåtandet vid sitt sammanträde 2004-05-10. Protokollsutdrag bifogas.

Bakgrund

Farsta stadsdelsnämnd har fått förslaget till Handikappolitiskt program för Stockholms stad för yttrande. Nämndens svar skall vara socialroteln tillhanda senast 2004-05-30.

Förslaget avses ersätta ”Handikapplan för Stockholms stad – policy och anvisningar”. Vid socialtjänstnämndens uppföljningar av nämnders och styrelserns arbete med de lokala handikapplanerna har det visat sig att efterlevnaden av denna policy inte har varit lätt. Framförallt är det många fackförvaltningar och bolag som har haft svårt att känna sig berörda. Inledningsvis var det huvudsakligen stadsdelsnämnderna som fullföljde uppdraget. Även uppföljningen av planerna har uppvisat brister.

Under det senaste året har en klar förbättring märkts. Så gott som samtliga nämnder och styrelser har nu utarbetat en handikapplan. Detta beror på att frågan har markerats på ett tydligare sätt i stadens budget för 2004 och att stadens FO, Ombudsmannen för funktionshinderfrågor, har spritt information till samtliga förvaltningar och bolag.

Kritiska synpunkter har framförts både mot inriktningsdokumentet och mot anvisningarna för genomförandet. Programmet bedöms vara alltför okonkret och diffust. Bl.a. har revisionskontoret i rapporten ”Stadens arbete för ökad tillgänglighet” anmärkt att stadens mål inte är angivna på ett sådant sätt att de går att utvärdera. Flera förvaltningar har också varit kritiska till att den handikappolitiska planeringen inte har kopplats till det ordinarie budgetarbetet.

Detta har i kombination med nya riktgivande riksdagsbeslut, framförallt ”Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken”, lett till att stadens policy för handikapplaner nu har reviderats. Förslaget till ”Handikappolitiskt program för Stockholms stad” har utarbetats av en arbetsgrupp med ombudsmannen för funktionshinderfrågor, representanter för gatu- och fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, utbildnings- och idrottsförvaltningarna samt stadsdelsförvaltningen i Hägersten i samråd med en referensgrupp utsedd av kommunstyrelsens handikappråd. Följande handikaporganisationer har varit representerade i referensgruppen: De Handikappades Riksförbund (DHR), Föreningen för utvecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna (FUB), Hörselskadades förening i Stockholm (HiS), Neurologiskt handikappades riksförbund (NHR) och Synskadades riksförening (SRF).

Förslag till handikappolitiskt program

Programmet innehåller sju kapitel. Två av dessa beskriver bakgrund och syfte med det nya programmet, två innehåller vägledande principer och definitioner. I de övriga tre återfinns de 22 standardreglerna indelade i:

- Grundförutsättningar för att uppnå delaktighet och jämlikhet (regel 1-4),
- Viktiga huvudområden för delaktighet (regel 5-12) samt
- Redskap för genomförandet och hur reglerna kan omsättas i praktisk handling (regel 13-22).

Programmets inledning, kapitel 1 – 4

Programmet tar liksom den tidigare policyn sin utgångspunkt från FN:s 22 standardregler (Agenda 22) för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet. Hur Sverige som nation ska agera för att öka jämlikhet och delaktighet för personer med funktionsnedsättningar har slagits fast av riksdagen i maj 2000 genom propositionen ”Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken” (prop. 1999/2000:79). Handlingsplanen anger de nationella målen och vänder sig i första hand till de statliga myndigheterna, men är också styrande för hur arbetet ska bedrivas på kommunal nivå.

De tre viktigaste målen för svensk handikappolitik är:

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund
- att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Det handikappolitiska arbetet ska särskilt inriktas på:

- att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för människor med funktionsnedsättning,
- att förebygga och bekämpa diskriminering mot personer med funktionsnedsättning,
- att ge barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

Förslaget till handikappolitiskt program är ett inriktningsdokument som kompletterat med alla nämnders och styrelser åtaganden, så som de anges i respektive verksamhetsprogram, i fortsättningen kommer att utgöra stadens handikapplan. I programmet anges stadens handikappolitiska inriktningsmål. Nämnder och styrelser ska inventera och kartlägga hinder, upprätta åtgärdsplaner på kort och lång sikt samt genomföra åtgärderna. I första hand ska generella lösningar som gynnar alla kommunmedborgare eftersträvas. Särllösningar som motverkar delaktighet och integration ska undvikas. Speciallösningar krävs i vissa fall för att särskilda individuella behov ska kunna tillgodoses.

Inledningen avslutas med definitioner av ord och begrepp som används inom handikappolitiken.

Förvaltningens synpunkter på de fyra inledande kapitlen

Förvaltningen anser att uppläggningsen i huvudsak är mycket bra. Dock vill förvaltningen peka på risken av att det handikappolitiska arbetet utarmas genom att åtagandena ska ingå i nämnders och styrelser verksamhetsprogram istället för i ett självständigt dokument. Det är därför angeläget att tydliga anvisningar utformas inför arbetet med verksamhetsprogrammen. Det finns annars en risk att samtliga nämnder och styrelser inte heller nu kommer att känna sig berörda. En separat handikapplan är tydligare och mer omfattande än vad som kan bli fallet när åtagandena ska ingå i verksamhetsprogrammet. Däremot kan förmodligen uppföljningen av åtagandena förbättras på detta sättet.

Programmet bör i inledningen kompletteras med ett avsnitt om vad som förväntas av nämnder och styrelser och vilket arbetssätt som ska användas. En del av kritiken mot det gamla programmet har handlat om dess otydlighet. Det var enligt många alldeles för okonkret och diffust. För att öka tydligheten i det nya programmet bör därför ett kapitel handla om vilket arbetssätt som bör användas för att nå målet om tillgänglighet. Det är angeläget att även anvisa hur nämnder och styrelser ska handskas med problematiken om/när åtgärderna inte ryms inom budget. Det vore en fördel om det fanns ett enhetligt sätt att redovisa de ekonomiska konsekvenserna för att skapa en överblick över vilka prioriteringar som behöver göras i staden som helhet för att uppnå målet.

Under kapitel 2 Syfte förekommer sådan information om den nationella handikappolitiken som närmast är att hänföra till bakgrund och som därför bör flyttas till kapitel 1 Bakgrund.

Det är angeläget att en vidare krets kan få kännedom om begreppsterminologin för området såsom det definieras i kapitel 4. I första raden under avsnitten funktionshinder/funktionsnedsättning finns dock en felskrivning. Första gång ordet funktionsnedsättning förekommer bör det ersättas av ordet funktionshinder.

I avsnittet Handikapp under kapitel 4 Definitioner finns en hänvisning till att WHO har beslutat om en ny definition där, i framtiden, funktionshinder ska ersätta begreppet handikapp. Syftet med denna hänvisning är oklar eftersom den officiella beteckningen i Sverige redan idag är funktionshinder eller funktionsnedsättning för det som den fysiologiska eller psykologiska skadan medför för den enskilda. I Sverige används handikapp för att beskriva förhållandet till omgivningen vilket också framgår av definitionen. Det är endast ifall WHO:s beslut skulle innebära att handikapp i denna mening ska ändras till funktionshinder som hänvisningen har någon betydelse alls. I annat fall är den bara förvirrande.

Programmets materiella innehåll, kapitel 5 - 7

Kapitlen innehåller FN:s 22 standardregler, den nationella handlingsplanens innehåll samt Stockholms stads handikappolitiska inriktningsmål. Istället för direktiv finns ett antal frågeställningar som belyser vilka överväganden nämnder och styrelser bör ha för att kunna medverka till att uppnå inriktningsmålet.

Förvaltningens synpunkter på kapitel 5 - 7

Förvaltningen anser att det är en fördel att de 22 standardreglerna har sammanfattats i tre kapitel: grundförutsättningar för att uppnå delaktighet och jämlikhet (kap. 5), viktiga huvudområden för delaktighet (kap. 6) och redskap för genomförandet och hur reglerna kan omsättas i praktisk handling (kap. 7). Alla verksamheter berörs inte av alla regler, medan det för en del regler måste finnas ett övergripande förhållningssätt i staden som helhet.

I det senare avseendet finns dock en viss otydlighet i programmet om vad nämnder och styrelser ska göra och vad som ska göras övergripande för hela staden. Ett exempel på detta, under Ökad medvetenhet och kunskap, är att det inte är effektivt om varje nämnd ska utarbeta information till medborgare, näringsliv, organisationer m.m. om levnadsförhållanden för människor med funktionsnedsättning. Det behövs att staden utarbetar övergripande informationsmaterial och informationsstrategi. Även i kapitel 7 om redskap för genomförande finns exempel på sådant som är kommunövergripande snarare än specifikt för varje nämnd och styrelse.

Förvaltningen vill även här peka på behovet av finansiering av åtagandena för att uppnå målet om en stad för alla, Stockholm som världens mest tillgängliga huvudstad år 2010. Det är inte möjligt för varje nämnd eller styrelse att genomföra alla nödvändiga åtgärder inom befintliga budgetramar. Ej finansierade kostnader är en del av förklaringen till trögheten i genomförandet av tillgänglighetsskapande åtgärder.

Upplägget med frågeställningar istället för direktiv anser förvaltningen är mera flexibelt. Det finns dock en risk att endast de frågeställningar som finns upptagna kommer att beaktas. Därför bör följande frågeställningar tillföras programmet:

Under avsnittet Ökad medvetenhet och kunskap:

- ☐ Hur medborgare, näringsliv, organisationer m.m. ska få ökad kunskap.

Under avsnitten Medicinsk vård och behandling, Rehabilitering samt Stöd och service:

- ☐ Hur samverkan respektive samordning med andra huvudmän och/eller deras insatser sker.

Under avsnittet Utbildning:

- ☐ Tillgängligheten till förskolans och skolans lokaler ska också omfatta föräldrar med funktionshinder.

Under avsnitten Kultur, Rekreation och idrott samt Religion:

- Tillgänglighet till kultur, rekreation och idrott samt religion ska också omfatta möjligheten att få stöd att kunna komma till dessa evenemang.

Förvaltningen har i övrigt inget att anföra mot förslaget till handikappolitiskt program för Stockholms stad.

Bilagor

Förslag till Handikappolitiskt program för Stockholms stad – ett instrument för verksamhetsplanering